

Nog veel te doen voor wetgever in accountantssector

De politiek heeft geen vrede met de gang van zaken in de accountantssector. Dat bleek maandag bij een door de PvdA georganiseerd rondetafelgesprek in de Tweede Kamer. Een verslag.

Na drie uur spreken met vertegenwoordigers uit de sector bleef bij de aanwezige Kamerleden de vraag hangen waarom accountants bij Vestia, Amarantis of - wellicht - SNS niet (eerder) aan de bel hebben getrokken. "Ik verwacht maar twee dingen van de accountant", aldus PvdA-Kamerlid Henk Nijboer. "Dat hij aangeeft of de cijfers kloppen en dat hij aangeeft of het bedrijf gezond is."

Vervolgens trok Nijboer de conclusie dat er voor de wetgever "nog veel te doen" is in de accountantssector, aangezien de 'incidenten' maar blijven voorvallen.

Regels

Even daarvoor had Marcel Pheijffer, hoogleraar accountancy aan de Nyenrode Business Universiteit, ervoor gepleit vooral niet met meer regels te komen. "Het toezicht van de AFM gaat nu renderen. Geef dat proces de ruimte zonder weer met nieuwe regels te komen", aldus Pheijffer ([zie ook zijn weblog](#)).

Nijboer zei "te worstelen" met die aanbeveling en daar gaven Arnold Merkies (SP) en Tony van Dijk (PVV) ook blijk van. "Accountants die in het nauw worden gebracht, beroepen zich erop dat ze aan alle regels hebben voldaan. Maar toch is hun signaalfunctie niet uit de verf gekomen", aldus Merkies. Van Dijk: "Dan ligt de conclusie toch voor de hand dat we als wetgever misschien die signaalfunctie meer moeten afdwingen?"

Gerben Everts, bestuurslid van de AFM en verantwoordelijk voor het toezicht op accountantskantoren, antwoordde daarop dat het in ieder geval niet klopt dat accountants zich altijd aan de regels houden. "Dat is in het verleden gebleken bij onderzoeken naar de controles van de big four. Tot vier maal toe hebben we boetes opgelegd. Dezelfde gebreken kwamen naar boven bij een onderzoek naar de negen middelgrote oob-kantoren."

Everts vertelde ook nog dat drie van de vier grote accountantskantoren nog steeds adviescontracten hebben die op gespannen voet staan met de dit jaar ingevoerde wetgeving over scheiding van controle en advies. De AFM stuurt deze kantoren een brief waarin een laatste kans wordt geboden om deze contracten aan te passen.

'Verkeerde afslag'

De vraag of het de regels zijn die tekortschieten of de wijze waarop ze (niet) opgevolgd worden, kwam echter in de Kamer niet expliciet aan de orde. Ook was er blijkbaar geen overeenstemming over de probleemstelling van het rondetafelgesprek.

Voor de politici is het probleem dat bedrijven of instellingen in grote problemen komen, zonder dat er waarschuwend geluiden van accountants hebben geklonken.

Peter van Mierlo, lid van de raad van bestuur van PwC, benoemde aan het begin van [zijn inleiding](#) als probleem "de kloof tussen wat de maatschappij verwacht en wat de accountant doet".

Volgens Everts is het probleem dat de accountant tien, vijftien jaar geleden "een verkeerde afslag" heeft genomen door op grote schaal aanvullende diensten te gaan verkopen. Het gevolg is controles van onvoldoende kwaliteit. Pheijffer benoemde vooral kenmerken van de sector ("incestueus", "onvoldoende kritisch vermogen") als probleem.

Integrated reporting

De geopperde oplossingen variëren navenant. Van Mierlo stelde dat met integrated reporting (IR) "een grote stap" is te maken in het dichten van de genoemde kloof. Met integrated reporting worden financiële gegevens gecombineerd met gegevens over governance, over maatschappelijke verantwoordelijkheid en over strategische en operationele risico's. Deze informatie zou door accountants moeten worden getoetst.

"Vandaag betekent de handtekening van een accountant ten eerste dat de jaarrekening voldoet aan de verslaggevingsstandaarden en ten tweede daarnaast dat het verslag van de directie niet in tegenspraak is met die jaarrekening. Maar daarmee wordt niet voldaan aan de maatschappelijke verwachtingen", aldus Van Mierlo. "Beleggers en andere belanghebbenden willen niet alleen weten hoeveel geld er is verdiend, maar ook hoe het geld is verdiend en hoe houdbaar het onderliggende verdienmodel is."

Een aanpassing van het Burgerlijk Wetboek kan uitkomst bieden, aldus Van Mierlo. "De wetgeving op het gebied van het jaarverslag is sterk verouderd en aan modernisering toe. Financiële indicatoren worden in Artikel 391 nog steeds boven alle andere indicatoren gesteld, terwijl de waarde van een onderneming door veel meer wordt bepaald."

'Bocht van 180 graden'

Everts (AFM) zei het ermee eens te zijn dat de waarde van de onderneming bepaald wordt door allerlei soorten kapitaal. "Maar een daarop aansluitende vorm van verslaggeving is vooral iets waarin beleggers en ondernemingen elkaar moeten vinden. Wat betreft een rol voor de accountant past hem hier enige bescheidenheid."

Integrated reporting lost in ieder geval niet het probleem van de AFM op, controles van onvoldoende kwaliteit. Wat Everts betreft moet de accountant daarvoor eerst "een bocht van 180 graden" maken, richting maatschappelijk verkeer. "De accountant moet zich minder richten op de cliënt en zichzelf meer beschouwen als een verlengstuk van toezichthouders zoals de AFM en DNB. De prille aanzet daarvoor is gegeven, er zijn hoopvolle tendensen waar te nemen, maar we zijn er nog lang niet."

Profit-model

Pheijffer, tot slot, pleitte met name voor meer onafhankelijkheid in de sector. Het gaat hem te ver de accountantscontrole ongeschikt te verklaren voor het profit-model ("dat is niet realistisch") maar allerlei belangen zijn nu zo verweven met elkaar dat "het zelfreinigend vermogen van de beroepsgroep te gering is".

Hij sprak van 'knuffelhoogleraren' (academici ook in dienst van een accountantskantoor) en van 'knuffeltoezichthouders' (commissarissen van accountantskantoren die daar eerder zelf ook werkten).

Daarnaast hield hij de Kamerleden voor dat het Openbaar Ministerie aangemoedigd moet worden een actievere rol te spelen als er sprake is van falende accountants. Het openbaar maken van een onware jaarrekening is immers strafbaar (met maximaal zes jaar gevangenisstraf).

Tijdens de afsluitende discussie van het rondetafelgesprek wilden Aukje de Vries (VVD) en Merkies (SP) van Van Mierlo weten wat integrated reporting vermag. "Was Vestia voorkomen met integrated reporting?", vroeg De Vries. Volgens Merkies willen "mensen helemaal niets horen over de houdbaarheid van een verdienmodel. Ze willen dat activa goed gewaardeerd worden."

Van Mierlo: "Integrated reporting verhoogt de kwaliteit van de dialoog tussen bestuur en commissarissen, onder toezicht van de accountant. Ja, ik denk dat dat tot minder incidenten leidt."

Speelveld

Vervolgens kwam ook nog de optie aan de orde de AFM individuele kantoorrapportages te laten publiceren. Daar is de toezichthouder zelf geen voorstander van, maar De Vries toonde zich gecharmeerd van dat idee.

Van Dijck (PVV) ging nader in op de mogelijkheid aandeelhouders een zwaardere rol te geven bij de (her)benoeming van de accountant. Alle aanwezigen leken het ermee eens te zijn dat de accountant in alle openheid van gedachten moet kunnen wisselen met de aandeelhouders.

'Niet wachten op Europa'

Er was ook overeenstemming over de constatering dat er op Europese schaal een gelijk speelveld moet worden gecreëerd op de accountancymarkt.

Wat Nijboer (PvdA) betreft, betekent dat overigens niet dat Nederland niet meer zelfstandig maatregelen zal nemen. "Ik ga me niet aanpassen bij de langdradigheid die Europese besluitvorming eigen is. Als het gezien de Nederlandse situatie nodig is wet- of regelgeving aan te passen, dan doen we dat en dan wachten we niet op Europa."

Deel dit artikel

f in